

O LICU

Iz bilježnice, 1952 g.

Lice u ogledalu činilo mi se moje. Sad znam da je ono samo utoliko moje, ukoliko je djetinje. Lice ne postoji. Sve crte osjećam kao spaljenu sliku u okviru jednog zaustavljenog sna, jedne stalne sobe, jednog svijetla koje se ne mijenja i jedne boje koja graniči s bezbojnošću. To lice oblo, zatvoreno, kao krošnja koja efemerno ukrašava parkove. Kako ono raste izvan ovih glava, koji su plijesan na rubovima rođendana?

Ništa nije prodiralo u tkiva koja su vidjela samo svoje nepravilne korake na mekanoj puti. U mreži bora. Kao nerasplesno klupko visjela sam u prostoru, koji me nije doticao niti udaljavao se. U tom vremenu nerasjećenom od zrelog sunca, izvor, koji nikuda ne teče, igrao se vlastitim kolutima vode, slušao je vlastito stajanje i na pločama dna vidio samo svoje lice. Ali kako se brzo gubi strpljivost djeteta i strah pred nepoznatim! Čula sam prvu riječ. Pala je u moj san kao oštar kamen i uznemirila pejzaž naslikan na koži. I sve je bilo samo čekanje na nove riječi, a glasovi su progutali svu šutljivost pred plimom koja je nadolazila. Otvorila sam lice prema godinama, koje su navrle poput ljetne kiše.

Što je ostalo od obline koju sam zvala svojim? Sito kroz koje prolaze dani, jedno kretanje po kome se lijepe krhotine i mahovina, jedna put obrasla stablima, gradovima i očima. Nova mreža na staru mrežu crta.

Zato mrzim ogledala i ne poklanjam ih onima koje volim.

Irena VRKLJAN

mentisanju" ide i otkrovenje dubljeg kompleksa čovekove borbe i nalaženje novog smisla njegovih nastojanja. On stvara autentični svet, izgrađuje mit o čoveku, nalazeći u tome najvišu vrednost misaonog oblikovanja. On najviše od svih naših pesnika ima smelosti da se ponese sa problemima današnjeg čoveka, kako u prozi tako i u poeziji. On dolazi do svojih istina nekad i naprećuć, ali nikada tudjim putem i ne protivrećan samom sebi. U njegovoj poeziji ima ironije i dezavuisanja onoga što mu se ne dopada, ali i uzdizanja napora da se ide u korak sa vremenom i u susret njemu. On često kroz simbole ispoljava sebe i svoj odnos prema stvarima, dajući mogućnost tim simbolima da govore u njegovo ime. Ovo se najbolje da uočiti u pesmama iz „Flora“

Povezanost sa ljudima, zatim njegovo nepresušno rodoljubivo i nacionalno osećanje, njegova veza sa prirodom, proniknuće u nju i težnja za slobodom, stalno se prepliću u njegovoj poeziji. Pesnik za razgovor sa prirodom, sa samim sobom nalazi opravdanje da bude sa svakim kada je sam, sam kada je među svima.

Bol zbog stradanja u ratnom kataklizmu mučio je mnoge naše pesnike (Nazora, Čopića, Krkleca, Desanku Maksimović i dr.), pa i Oskara Daviča, samo je njegov

bol najoriginalniji po formi i najdublji po osećanju i rečitosti:

Ja nasrećem na bol, celom o rez
Zarivam dvoseklog uma tmine
S tog bremena krvi mutan dan u tame
S tog bremena krvi mutan pogled gine
— Ne sviće — da svane!
(Kraj mrtve)

Davičova poezija nije površinska kakva je poezija mnogih naših savremenih pesnika. Ona nije pokožica, već meso; ona nije okosnica, već srž. U njoj zahuktali ritam, duboka invencija i sveža metafora predstavljaju dragulj, kičmu, jezgro. Ustalasila metafora, metonimija, veliki broj neologizama, mestimično veštačkih u većini slučajeva srećno nadjenih, uživaju skoro ravnomernost u njegovoj poeziji. Vizija i zamah poetske igre, arhitektonika novoga stila, ugrađivanje reči u fundament pesme u otkrivanju nemirnog čovekovog duha, — sve su to pritoke jednog velikog sliva, koje konverguje ka svojoj matici. Fiksiranje prirodnih pojava u blesku varničnih simbola pokazuje smisao puta i diskriminaciju razvoja poetske misli Oskara Daviča. Čovek od podviga i akcije, dosetljiv za produljenu obrte u pesmi koja je odraz vremena bremenog kompleksima vidovitosti i spletova neshvatanja. Relacija njegovog dela je od namere do ostvarenja, od mete

do cilja. Nekad skokovit, više uravnotežen, borben do istrajnosti, bez malaksanja, sa prividnim zamorom, uspešno vlada poetskom sirovinom. Danas, posle toliko godina rada na književnom polju, još zrelije i mudrije postavlja temelje na kojima podiže svoju građevinu.

Cerebralni putokazi sa određenim smislom napajaju stih inventivnom spregom slikovitosti i ritma; stih dopunjen ingenioznošću raspoređivanja pojedinačnog i opšteg, i opet, grupisanja u lanac jedinstvenog logičkog zaokrugljenja. Misao je nemirna, sva u grču borenja i nesaglašavanja, čak i sa samom sobom. Zna za dimenzionalnost: vertikalno, horizontalno i dijagonalno se razilazi, razgranava, ali u toj rastrganosti ne doživljava kidanje. Skladnom mrežom dohvata se traženog, nalazi ga i gnječi da se dobije čisto pojmovno poetsko zrno. Postoje visine i jedan zrak ka njima, u svetlu ovozemaljskog života. Postoji i penjanje uz taj zrak. Zastajanje, i posle velikog zamora, skoro nepostoji. U košmaru „budnoga sna“ i racionalnog kreiranja stremi se ka racionalnom, ide iz mraka u svetlost, iz noći na videlo dana. A poetske bujice nesavladivo nadru u noćnom bdenju, u skoro nemogućem proveravanju onoga što se prenese na hartiju, ali iz kilice se ipak zametne plod. Snovidjenja pothranjuju apstrahovanje. Ceste protivrečnosti i dvojstva regrutuju se kroz proveravanje nedopadanja i nesaglašavanja sa samim sobom. Moguće i zagonetno, ono u čoveku i ono oko njega, ono što se odnosi na njega i što se radi za njega; shvatanja i nedostupnosti, poetizuju se na neki način maštom umetnika i njegovom sposobnošću za oblikovanje. Gradacija i kalkucija preživljenog i vizija dolazećeg utkvaju se u tkaninu večnosti. Pesnik, zaustavljen za trenutak u njoj, teži da iscedi bitno kroz filter subjektivnog konformizma osećanja. Refleksivno održavanje stvarnosti i njeno shvatanje u preokupacijama ovog atomskog vremena dobijaju u štimungu novih poetskih obrta i (ako može tako da se kaže) poetskog atomizma. Pesnik razigra misao da „hvata“, da u naslagama svesti nataloži željeno, kad magle sna nestanu u neomedjenim horizontima jave. Kad prevagne razrešenje, kada se ono dovede do osmišljenosti, onda biva transponovano u rečenični sklop u kome svaka reč, opora i sočna, duboko urasta svojim korenima u unutrašnje tkivo i ideju pesme.

Nije ni čudo što je stvoren kult pesnika kakav je Oskar Davičo, uticajan i čeon u našoj poeziji, u kojoj u izvesnoj meri postoji konfuznost i epigonstva. On je proširio poetske horizonte, obogatilo našu književnost novom formom i novim pesničkim jezikom. Njegova poetska geneza, vodjena snagom talenta i potvrđena doživljenošću ostvarenja. Od „Pesama“, „Zrenjanina“, preko „Višnje za zidom“ i „Hane“ (u kojoj je nekako najispatičniji), zatim „Čovekovog čoveka“ (gde nije shvaćen i primljen) do „Nastanjenih očiju“ i poslednje zbirke „Flora.“ (NASTAVAK NA 12 STRANI)

STRAVINSKI

u staklenim ljudima
staklena krv
plus trideset šest
stakleno lišće
na stablima od štakla
zelenostaklene
trave
i nečije napuknuto srce
zvekeće
zvekeće
skakuće
i
prepuće

Alojz MAJETIĆ

SENKA

Između susreta
Ne zvoni smeh od biljura
Zapenjen
Na stepenicama
Pogled njegov ledeni
Prkosom me bičuje
Uzalud jutra bagrema
I lude noći ljubavi
Mladić kraj mene nije on
Nije On...

GALEB

Otkako je odleteo
najepši od svih galeba
ponosnim krilima ljubavi
na mutnu vodu svakidašnjice
prevučenu algama dosade
nije pao ni jedan
zrak.

Radmila BITEVIĆ

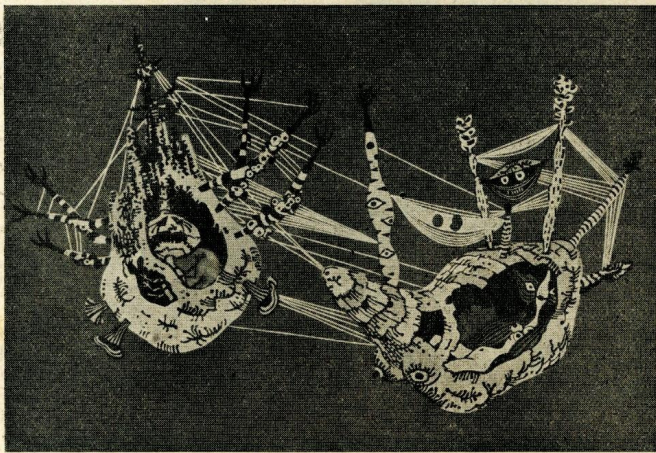
BUDIMO I MI VELIKI SPAVAČI

Kažu
da jedino Veliki Spavači
znaju što žive

Zato
skratimo i mi
i tu drugu polovinu
našeg velikog radnog vremena
i budimo
i mi
Veliki Spavači
jer Veliki Spavači
žive za dva boga

Budimo zato
i mi
već
jedanputa
Bogovi.

Predrag STEFANSKI

FRANCE MIHELJIĆ: ZRAČNO PUTOVANJE